REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia.
BRAȘOV, piața mare Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primesc. Manuscripte nu se retrimet.
INSERATE se primesc la ADMINISTRAȚIUNE în Brașov și a următórele Birourĭ de anuncĭurĭ:
In Viena: M. Dukes Nachf. Nux. Augenfeld & Emerich Lesner, Heinrich Schalek. Rudolf Mosse. A. Oppelik Nachf. Anton Oppelik. In Budapesta: A. V. Goldberger, Ekstein Bernat. In Hamburg: Karolyi & Liebmann.
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o seriă garmond pe o colónă 6 cr. — Publicărĭ mai dese după tarifă și învoială.
RECLAME pe pagina a 3-a o seriă 10 cr. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI

ANUL LXIII.

„GAZETA“ iese în fiăcare ȡi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șése lunĭ 6 fl., pe treĭ lunĭ 3 fl.
N-rii de *Duminecă* 2 *fl.* pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 francĭ, pe șése lunĭ 20 fr., pe treĭ lunĭ 10 fr.
N-rii de *Duminecă* 8 francĭ.
Se prenumeră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la d-nii colectorĭ.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare Târgul Inului Nr. 30, etagiu I.: Pe un an 10 fl., pe șése lunĭ 5 fl., pe treĭ lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe treĭ lunĭ 3 fl. — Un esemplar 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. — Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 275. Brașov, Miercurĭ 13 (26) Decemvrie. 1900.

Doue momente semnificative.

Alaltăerĭ s'a depărtat din Brașov pentru timp mai îndelungat fostul fișpan al comitatului nostru, Maurer. Inainte de plecare a fost visitat de deputațiunile Maghiarilor din loc, aceea a casinei maghiare și deputațiunea din sînul Maghiarilor brașovenĭ în frunte cu comitetul lor esecotiv, carĭ șĭ-au luat rĕmas bun dela dênsul.

Décă înregistrăm acésta la acest loc, o facem pentru-că sĕrbătorirea fostului fișpan de către Maghiarii brașovenĭ concade de astă-dată cu serbarea restabilirei păcei și a unirei între cele doue grupurĭ ale poporului săsesc din loc, carĭ în timpul fișpăniei d-lui Maurer multă vreme au fost desbinate și astfel i-s'a ușurat une-orĭ fostului fișpan de-a figura, cum a figurat ca mare promovător al nisuințelor șoviniste maghiare în Brașov, pentru care merit mai ales a fost sĕrbătorit de către maghiarimea de aicĭ.

Sub regimul Banffy, fostul fișpan se depărtase tot mai mult de chiemarea sa adevĕrată ca stând în fruntea unui comitat locuit în preponderanță mare de Sașĭ și Românĭ, și lăsat sĕ fiă dus cu totul de curentul șovinismului, încuibat aicĭ prin agitațiunile continue ale celor dela comitetul esecutiv maghiar în direcția maghiarisării séu, cum ȡic ei, a cucerirei Brașovului în favorul elementului maghiar și al ideii de stat național maghiar.

Nu numai odată s'au iscat din causa acésta conflicte aspre cu Sașii și Românii în comitat, la comună, precum și în viața socială, și numai de curênd, in vara anului acestuia, Sașii s'au vĕȡut amenințațĭ de așĭ perde posițiunea de până acuma la alegerile comunale chiar în cercul întâiŭ electoral al orașului.

Aceste și alte atacurĭ amenințătóre din partea Maghiarilor aliațĭ cu mosaicul elementelor venetice, carĭ tot-déuna au format zestrea guvernamentală, i-au cumințit pe Sașĭ, pe așa numiții „verȡĭ“ și „negrii“, și încet încet a prins rădĕcină la ei convingerea, că numai în strînsă unire și înțelegere îșĭ pot apĕra cu succes interesele naționale amenințate.

La acésta nu puțin a contribuit tocmai atitudinea politică din anii din urmă a fișpanului demisionat, care, în loc sĕ fi potolit pasiunile șoviniste, le nutria și le încuragia printr'o purtare părtinitóre. Din causa acésta a ajuns în conflict și cu Sașii și cu Românii și cu legile esistente pe carĭ nu le respecta când era vorba de dreptul de limbă etc. al acestora.

Concade decĭ în mod semnificativ depărtarea de aicĭ a lui Maurer cu proclamarea uniunei între Sașii „verȡĭ“ și „negrii“ și salutul călduros de adio, ce i-l'a dat Maghiarii, este la rêndul sĕu destul de elocuent spre a ilustra, că ceea-ce a urmărit el dimpreună cu agitatorii politicĭ maghiarĭ din loc, a avut tocmai ținta contrară, de a desbina și a slăbi ce nu este maghiar.

Reacțiunea, ce a produs'o în sînul Sașilor conlucrarea fostului fișpan cu comitetul esecutiv al Maghiarilor din Brașov, aduse cu sine restabilirea uniunei și a bunei înțelegerĭ săsescĭ.

Noi am anunțat cei dintâi, că cele doue foi ale grupurilor săsesci de până acum vor fusiona și că aceste grupurĭ se vor uni, formând în viitor o singură partidă săséscă. Am întîmpinat înainte cu simpatiă nisuințele de unire ale Sașilor, căcĭ, am ȡis, astfel ei vor contrasta cu mai mult succes uneltirilor de desnaționalisare și printr'asta causa naționalităților asuprite va puté numai câștiga.

Sașii din Brașov serbéză de astă-dată un Crăciun vesel, căcĭ — cum ȡice organul lor — el este tot-odată o serbare de pace pentru poporul săsesc. Și bine accentuéză acelaș organ ȡicênd, că prin faptul acestei împăcărĭ și unirĭ, n'a învins partida „verȡilor“ și nicĭ partida „moderaților“, ci a învins poporul săsesc.

Tăria unui popor și fericirea lui nu este condiționată atât de raporturile lui esteriore, cât mai mult de ceea-ce se petrece în interiorul lui, de pacea, mulțumirea și legătura sa interióră.

Esemplul dat de concetățenii noștri sașĭ este înălțător și vrednic de imitat. Tot-odată servesce de învĕțătură și adversarilor esistenței naționale a popórelor nemaghiare, că cu cât se vor svîrcoli mai tare în amenințarea acestor popóre, cu atât le vor găsi mai mult decise și strînse la un loc în lupta de apĕrare.

Noul „Reischrath“ austriac, pe cum se vorbesce în cercurile guvernamentale din Budapesta, se va întruni numai pe la finele lui Ianuarie 1901. Guvernul austriac speréză, că cel puțin în primele lunĭ nu se va face obstrucțiune în „Reichsrath“ și astfel va fi dată posibilitatea de a-se alege delegețiunea și comisiunea pentru cvotă, prin ceea-ce s'ar garanta resolvarea neîmpedecată a afacerilor comune. Delegațiunile se vor puté întruni deja în Martie, așa că deja delegațiunea dietei ungare actuale va vota cheltuelile comune pe 1901.

Dieta croată și „statul maghiar“. Intr'una din ședințele din urmă dieta croată a decretat, că pentru ea nu esistă *„stat maghiar“*, ci numai *țĕrĭ aparținĕtóre corónei sfântului Ștefan.*

Etă cum s'a petrecut lucrul:

Era în discuțiune un proiect de lege, în care se afla espresiunea *„stat maghiar“*. Deputatul *Jilovicĭ* a propus, ca din punctul de vedere al dreptului public în Croația, espresiunea amintită sĕ fiă înlocuită cu *„țĕrile aparținĕtóre corónei Sf. Ștefan“* Deputatul *Mazzura* nu s'a mulțumit cu atât. El a propus chiar sĕ se ȡică *„regatul-ungaro-croato-slavon“*, séu *„comunitatea de stat croato-ungară“*. La votare însĕ s'a primit propunerea deputatului Jilovicĭ, adecă s'a decretat că Ungaria este *numai regat*, ér *nu și stat.*

Șoviniștiĭ dela pressa maghiară sunt cătrănițĭ foc din causa acésta și dau guvernului din Peșta se înțelégă, că ar fi bine, décă ar face pe cei din Agram sĕ simtă, că-s datorĭ a recunósce *„statul maghiar“*, cum trebue s'o recunóscă și cei din Viena căcĭ nu se póte admite, după ei, că ar esista „numai un regat ungar, care aparține țĕrilor corónei Sf. Ștefan, avênd autonomiă provincială“. Fiind acesta o cestiune de titlu, gazetele șoviniste unguresci cred, că ea va fi clarificată în curênd față cu Croația.

Se prăpădesc Sĕcuii.

Țipetul acesta îșĭ face adeseorĭ loc prin colónele foilor din Peșta, cu anume scop, de a atrage atențiunea guvernului asupra pretențioșilor Sĕcui, ca sĕ le vină în ajutor și sĕ păstreze acest „tesaur“ pentru „clădirea statului maghiar unitar“.

De curênd fóia lui Bartha („Magyarorszag“), însu-șĭ Sĕcuiŭ, a publicat un articul, care se începe așa: „Din lumea Carpaților dela Ciuc vin scirĭ alarmante: nu-i muncă, nu-i pâne, poporul sĕcuesc flămĕnȡesce“. O fi! Apoi continuă a spune, că roiurĭ întregĭ de Sĕcui năvălesc spre rĕsărit și mĭaȡă-ȡi în *România*: unii se reîntorc, cei mai mulțĭ rĕmân însĕ acolo, pierduțĭ fiind pentru maghiarism, se desnaționaliséză, orĭ se demoraliséză. In cei din urmă patru anĭ *13.693 Sĕcui* șĭ-au luat rĕmas bun pe vecie dela patria lor, din causă că n'au putut sĕ-șĭ câștige aicĭ nicĭ pânea de tóte ȡilele, ér ca sĕ cerșéscă nu vor, deși cerșitorĭ au ajuns sĕ fiă în adevĕratul înțĕles al cuvêntului, fiind-că n'au asigurată nicĭ mămăliga ȡilei de mâne.

După-ce istorisesce acestea, autorul articulului arată, că Sĕcuiul din Ciucul superior s'a desbrăcat cu totul de ființa lui mai de demult. Nu se mai găsesce la el energiă, singur „pălinca“ îi mai ține sufletul în óse; grija vieții i-a ars aripile sufletului și miseria i-a topit de tot umorul etc.

Și asta o fi!

Nu va înțelege nimenĭ de ce scriitorul articulului din „Magarorszag“ pune în legătură miseria în care ȡice, că se sbat Sĕcuii cu pretinsa lucrare de subminare a naționalităților. Etă ce scrie el: „Numai orbul nu vede, că din partea naționalitățior se continuă lucrarea de subminare în contra esistenței nóstre de stat. Lucréză în contra nóstră cu puterea banului, cu puterea religiei și... cu arma presei“.

Vorbele aceste aruncate pe hârtiă fără pic de socotință n'au nicĭ un rost. Asta o vede și scriitorul lor din fóia unguréscă, de aceea recurge la apucătura, érășĭ puțin norocósă, de a învinui tot naționalitățile și pe conducĕtorii acestora, pentru-că proprietarii ungurĭ îșĭ pierd moșiile, pe carĭ le cumpĕră „băncile valahe“! Apoi „țĕranii valahĭ“, carĭ mai înainte priveau cu încredere la Maghiarĭ, acum s'au înstrĕinat, ba adeseorĭ se pórtă chiar cu pornirĭ ostile; și Sĕcuiul, al cărui tată n'a vorbit nicĭ-odată decât unguresce, adĭ se mărturisesce de „Valah“ și vorbesce demonstrativ românesce.

Dér și asta e o causă, că se prăpădesc Sĕcuii? Intr'adevĕr, minunată logică!

După rĕtăcirile acestea, scriitorul articulului din fóia lui Bartha revine la idei mai sănĕtóse. Etă ce spune el: „Un mare pericul pentru maghiarism este *imigrarea strĕinilor galițienĭ.* Potopul acesta, năvălind peste Carpații nordicĭ, a acoperit cu valurile sale comitat de comitat și acum înghite teritoriul comitatului Solnoc-Dăbâca. Am umblat dela Ungvar până la Deșiŭ. Am vĕȡut pădurile culcate, câmpurile, grădinile nimicite, pe carĭ noii lor propietarĭ au ridicat fabrice de oțet și spirt și cârciume; am vĕȡut pe locuitorii străvechĭ devenițĭ cerșitorĭ... Pe piața Deșului articulii de hrană puii, ouele, fructele, nu le mai póte cumpĕra omul, decât dela *strĕinĭ cu caftan* (Jidovĭ). E de temut, că *décă curentul acesta se va estinde mai departe, are sĕ se rupă lanțul, ce légă enclavele maghiarismului, — și atuncĭ suntem pierduțĭ*“.

I-o credem pe cuvênt „îngrijatului“ autor al articulului din „Magarorszag“. Puhoiul jidovismului amenință în modul cel mai primejdios pe Maghiaro-Sĕcui, aicĭ sĕ caute ei buba tuturor relelor sociale, aicĭ sĕ încépă ei lucrarea de îndreptare și sanare până mai e timp.

Póte că atuncĭ și Secuii vor duce o lume mai bună, ér șoviniști gazetarĭ dela prassa maghiară nu vor mai căuta isvorul primejdiei în pretinsa lucrare de subminare a naționalităților cutropite și persecutate de cei-ce au dat mâna cu jidovismul agresiv.

Suspendarea directorului Onițiu.

Brașov, 11 (24) Decemvrie 1900.

Ceea-ce se părea încă sĕptĕmânile trecute imposibil este acum fapt împlinit. La propunerea Eforiei școlare au decis delegațiunile școlare, cum se scie, cu mare majoritate de voturĭ suspendarea d-lui Virgil Onițiu din postul de director al școlelor nóstre medii, ér Eforia școlară a esecutatat *brevi manu* acest conclus, așa încât din 1-ma Decemvrie v. a. c. este instituit ca director *ad interim* d-l profesor Gheorghe Chelariu.

In cestiunea acésta mai are cuvêntul Ven. Consistoriu archidiecesan, ca for chemat a delibera asupra concluselor delegațiunii școlare și asupra recursurilor presentate contra acestora și contra mĕsurilor luate de Eforiă în urma lor.

Așteptăm cu încredere conclusul Ven. Consistoriu, care de sigur va fi la adăpostul preocupării, cu care s'a tranșat aicĭ afacerea. Din acest motiv nicĭ nu voim sĕ ne pronunțăm în meritul afacerei, ca nu cum-va acésta sĕ fiă privit ca o ingerință neadmisibilă în cercul de competență al Veneratului Consistoriu archidiecesan din Sibiiu.

Publicul este în drept însĕ a aștepta sĕ fiă informat și sĕ i-se dea lămuririle de lipsă despre cele petrecute în Brașov, căcĭ cestiunea suspendării d-lui Onițiu este urmărită cu interes viu de tóte păturile publicului român. Și acésta cu atât mai mult, cu cât necunóscerea dispozițiilor legale disciplinare a dat loc multor apreciărĭ false a întregei afacerĭ.

Deja când s'a adus prima scire în „Gaz. Trans.“ despre suspendarea d-lui Onițiu s'a ȡis, că acéstă procedură stă în flagrantă contraȡicere cu disposițiunile regulamentelor în vigóre. Voiŭ căuta dér de astă-dată a proba, că în adevĕr așa este.

Disposițiunile disciplinare referitóre la corpul profesoral și directorul școlelor medii sunt cuprinse în *„Regulamentul pentru procedura judecătorésca în causele disciplinare în Metropolia gr. or. română“*, votat de Congresul național bisericesc în ședința

din 24 Iunie 1886 sub N-rul 184 şi tipărit la Sibiiu în acelaşĭ an în editura Metropoliei.

§-ul 4 al acestui regulament dispune: „Cercetarea disciplinară e îndreptăţit a-o ordona:

a) contra persónelor de manipulaţiune presidiul oficiului respectiv;

b) contra altor persóne, carĭ stau sub jurisdicţiunea consistoriului eparchial, în cas de urgenţă Episcopul, respective locţiitorul lui, — în alte casurĭ consistoriul eparchial;

c) contra asesorilor şi funcţionarilor aplicaţĭ la concept lângă consistoriul metropolitan, în cas de urgenţă Metropolitul, în alte casurĭ consistoriul metropolitan."

Nu încape îndoială, că corpul profesoral şi directorul şcólelor medii cad sub dispoşiţiunile lit. b) a acestui §, şi prin urmare organul îndreptăţit de-a ordona cercetarea disciplinară este în *cas de urgenţă D-l Archiepiscop, ér în alte casurĭ consistoriul archidiecesan.*

Er § 11 al acestui Regulament dispune:

„De odată cu investigarea prealabilă séu în decursul acesteia, în casurĭ grave, *adecă când este pericul pentru biserică, şcólă séu averea acestora*, se póte ordona suspendarea inculpatului dela oficiu şi beneficiu.

Contra decisiunei de suspendare se póte recurge numai *„extra dominium."*

Evident, că dispoşiţiunile acestui § se referă la dreptul „organelor îndreptăţite a ordona investigaţiunea" precum se póte vedé acésta şi din întroducerea §-lui 8 şi carĭ în sensul §-lui 4 sunt „în cas de urgenţă episcopul, resp. locţiitorul lui, ér în alte casurĭ consistoriul eparchial".

Din tóte acestea resultă, că nicĭ Eforia şcolară nicĭ delegaţiunile şcolare *nu au dreptul* de a ordona cercetare disciplinară contra profesorilor şi directorului dela şcólele medii, cu atât mai puţin pot aduce concluse de suspendare.

Eforia şcolară a depăşit decĭ competinţa sa când a propus delegaţiunilor şcolare suspendarea d-lui Oniţiu din postul de director.

Delegaţiunile şcolare au depăşit competenţa lor când au hotărît suspendarea d-lui Oniţiu, şi

Eforia şcolară a esecutat un *conclus nevalid* când pe basa hotărîrei delegaţiunilor a suspendat de fapt pe d-l Oniţiu din postul de director, căcĭ acésta o puté face numai la ordinul d-lui Archiepiscop séu a Ven. Consistoriu.

Nelegalitatea acestei procederĭ este cu atât mai patentă, cu cât contra d-lui Oniţiu *nu s'a ordonat nicĭ până astădĭ cercetare disciplinară* — şi suspendarea din oficiu şi beneficiu este în genere eschisă fără cercetare disciplinară şi nu esistă nicĭ motivul legal al acestei suspendărĭ: „pericolul pentru biserică, şcólă séu averea acestora" precum circumscrie fórte lămurit § 11 al Regulamentui citat.

Presupunerea publicului, că organele administrative scolare nu s'au condus în hotărîrile lor de dispoşiţiunile Regulamentului, ci au fost influinţate mai mult de patimă, nu pare decĭ nebasată.

Dér procedura arbitrară a Eforiei scolare nu s'a restrîns la atât, ci a reţinut directorului Oniţiu şi beneficiul de director, ce-i compete între tóte împrejurările, conform conclusului delegaţiunilor scolare din 9 Septemvrie v. 1897 aprobat de Ven. Consistoriu în 18 Martie 1899 sub n-rul 1618 scol.

Tecstul acestui conclus (publ. în Anuarul XXXV al gimnasiului pro anul scol. 1898/99 pag. 145) este următorul:

„Remuneraţiunea pentru director după definitivisare forméză *parte integrantă din salariul directorilor definitivĭ* şi le compete între tóte împrejurările: şi la cas de concediare şi de demisionare şi de pensionare".

Cu tote aceste reţine din 1-ma Decemvrie încóce Eforia scolară şi suma acésta din salariul d-lui V. Oniţiu.

Ne reţinem de-ocamdată — din motivele mai sus atinse — dela orĭ-ce comentare a procederei organelor administrative scolare în cestiunea de faţă aşteptând cu încredere, ca Ven. Consistoriu archidiecesan, ca for competent, să resólve conform dreptăţii gravul incident dela gimnasiul nostru şi să pună capĕt nedreptăţilor, carĭ s'au făptuit aicĭ atât în paguba scólelor cât şi a valorosului director de pĕn' acum V. Oniţiu.

x — y.

SCIRILE DILEI.

— 12 (25) Decemvrie

Instalarea noilor fişpanĭ. Foile ungurescĭ aduc scirea, că instalarea celor doi fişpanĭ de curênd numiţĭ, contele Stefan *Lazar* (Braşov) şi Ladislau *Beldi* (Tĕrnavamare) se va face în prima jumĕtate a lui Ianuarie viitor.

Pentru masa studenţilor românĭ din Braşov, au mai întrat ***20 corône*** dela dómna *Eugenia I. Paraschiv* din S.-Sebeş în loc de cununĭ trecĕtóre pe mormintele: cumnatei d-sale Maria D. Grădinar şi a vĕrului ei Romul I. Petric. Priméscă piósa donatóre cele mai vii mulţămite. — *Administr. fondului.*

De Anul-Nou. La cassa „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român" au întrat pentru fondul *Casei naţionale* următórele contribuirĭ în scopul rescumpĕrării felicitărilor de Anul-Nou: 1) Dr. Cornel Diaconovich, prim secretar al Asoc., Sibiiu cor. 5; 2) Dr. Ilie Beu, medic cor. 5; 3) Nicolau Togan, preot cor. 2; 4) Dr. Liviu Leményi, advocat cor. 5. Total cor. 17. — Dr. C. Diaconovich.

Conferenţă publică. Dumineca, 17 Decemvrie v. d. a. se va trata în aula universităţii a treia conferinţă din titlul general *„Nevoile poporului român"*,—de către d-l Dr. Thiron: „Alcoolismul la sate, şi nevoia de a se lua mijlóce de apĕrare energică în potriva acestui flagel, ce aduce sĕrăcia, bóla, delicte şi crime; micşorarea avuţiei generale şi a poporaţiunei." — Intrarea gratuită.

Inchiderea Anului Sfânt. Erĭ s'au început la Vatican şi în tóte bisericile din Roma, marile serbărĭ religióse pentru închiderea Anului Sfânt, care se va face adĭ, în dina de Crăciunul gregorian.

Rutenii spre Brasilia. Emigrarea Rutenilor în Brasilia a luat în timpul din urmă proporţiunĭ fórte marĭ. Din Maramureş i-se scrie lui „Bud. Hirlap", că nu este comună rutênă din care 10—50—100 familii sĕ nu-şĭ părăsésca casa şi vatra străbună, mergênd spre Brasilia. Décă îi întrébă cineva, de ce pléca, ei rĕspund, că „mai bine sĕ lasă sĕ li-se taie capetele, decât sĕ rĕmână aicĭ".

Regina Margareta în Roma. Erĭ diminéţă a fost aşteptată în Roma vĕduva Regină Margareta, care dela asasinarea Regelui Umberto vine de prima óră în capitala Italiei. Primirea vĕduvei Regine, s'a decis a nu fi oficială, totuşĭ va fi grandiósă. S'a format în acest scop un comitet monstru de dómne, sub preşidenţia princesei Sonnino, comitet, din care fac parte tóte categoriile sociale, adecă princese, marchize, contese, baronese, soţiile funcţionarilor de tóte gradele, negustorese, lucrătóre şi spălătorese. Acest comitet imens de dómne va saluta pe vĕduva Regină în piaţa Termini, unde se vor mai afla şi numĕróse delegaţiunĭ ale asociaţiunilor din Roma. Inaintea palatului Piombino, unde va lua reşedinţa, vĕduva Regină va fi întêmpinată de elevele tuturor şcolilor de fete, carĭ vor arunca înaintea Reginei florĭ.

Inchiderea Universităţii din Neapole. Din Neapole se telegrafézá, că studenţii de acolo au provocat disordine grave, din causă că Senatul universitar n'a aprobat ţinerea unui nou esamen pentru studenţii cădŭţĭ la esamenul anterior. Disordinele avênd un caracter fórte ameninţător, ministerul instrucţiunei a dispus închiderea universităţei.

Celebra vilă Borghese din Roma va fi dedicată memoriei regretatului rege Umberto I. In ea se va ridica o statuă a defunctului rege şi în palat se vor strînge museele Burgheze şi Boncompagni. Cheltuelile necesare vor fi susţinute de statul italian, comuna Roma şi regele Victor Emanuel III, şi anume: Statul va cumpĕra pe lângă cele două musee, şi vila; comuna Roma va susţine cheltuelile palatului; ér Casa regală va ridica monumentul regelui Umberto.

Un episcop acusat de prădare. Dumineca a sosit în Roma episcopul din Peking, Monseniorul Favier. El a fost chemat *„ad audiendum verbum"* de către Papa Leon XIII, spre a-se desculpa de acusaţiile ce i-s'au adus, că ar fi făcut o pradă bogată cu ocasiunea desvastărilor chinesescĭ.

Arestarea majorului Cuignet. In Paris a fost arestat dilele trecute majorul *Cuignet*, ofiţer în disponibilitate, el fu arestat din ordinul ministrului de rĕsboiŭ, generalul André, şi transportat la Mont-Valérien. Causa arestării este, că a publicat prin diare un document secret din dosarul Dreyfus, adecă telegrama cifrată a colonelului Panizzardi, pe când acesta era ataşat militar italian la Paris, telegramă adresată ministrului de rĕsboiu al Italiei în afacerea Dreyfus. O notă oficiósă spune, că majorul Cuignet este vinovat de nesupunere nevoind sĕ rĕspundă ministrului de rĕsboiu, generalului André. El va apare înaintea tribunalului disciplinar, find-că a publicat protocolul secret şi depeşa colonelului italian Panizzardi. Sâmbătă după prând s'a făcut perchiziţie la domiciliul lui şi s'au secuestrat numĕróse hârtii. El a rugat pe naţionalistul Menard sĕ-l apere. Va fi urmărit şi interpretul Cinq, care a tradus depeşa Panizzardi.

Petrecerile aranjate de oficerĭ. In notiţa ce am publicat'o în nr. de erĭ al foiei nóstre este a se întregi ast-fel: Cele trei petrecerĭ aranjate de casina militară din loc în sala de concerte vor fi: Lunĭ *31 Dec.* n. 1900: tombolă cu concert şi dans. Sâmbătă, *19 Ian.* n. 1901: serată dansantă cu cotillon şi Marţĭ *19 Februarie* 1901: serată dansantă (eventual cu producţiune à la Ronacher).

Ciuma siberică. Diarul rusesc „Nowosti" anunţă, că în guvernamentul Saratov a isbucnit ciuma siberică, secerând deja multe vieţĭ. Mai multe casurĭ de mórte au fost în satul Andreiewka. Bacteorologii ruşĭ sosiţĭ la Saratov au constatat în adevĕr, că acésta bólă este ciuma siberică. Guvernul a luat cele mai severe mĕsurĭ de apĕrare.

Vêrstă ca 'n poveştĭ. „Deşteptării" i-se comunică, că în comuna Podiş lângă Bacău (România) trăesce un venerabil moşnég cu numele Iacob *Bibilic.* E bĕtrân ca vremea. Are *130 de anĭ* şi încă e destul de voinic şi isteţ. Acest moşnég, uitat de mórte, îşĭ aduce încă fórte bine aminte de măcelul Fanarioţilor de pe vremea principelui Alexandru Ipsilanti. Şi multe alte întêmplărĭ, trecute în domeniul istoriei universale şi acoperite cu praful uitării, trăesc încă adĭ în viua memoriă a bĕtrânului Bibilic.

Comisiunile permanente de superarbitrare vor funcţiona în decursul anului 1091 în următórele localităţĭ: Arad, Neusohl, Braşov, Budapesta, Dobriţin, Erlau, Biserica Albă, Fiume, Alba-Iulia, Caşovia, Cluşiŭ, Comorn, Sibiiu, Oradea-mare, Cincĭ-bisericĭ, Pojun, Oedenburg, Szatmár-Nĕmeti, Seghedin, Stuhlweissenburg, Timişóra, Esseg, Karlstadt, Otocsacz, Petrovaradin, şi Agram şi adecă (cu escepţiunea comisiunei din Stuhlweissenburg şi Otocsacz) în dilele următóre: 11 Ianuarie, 11 Februarie, 2 Martie, 10 Aprilie, 10 Maiŭ, 10 Iunie, 3 August, 11 şi 24 Octomvrie, 11 Noemvrie, şi 6 Decemvrie.

Furtună. Joia trecută a fost o furtună violentă în Anglia şi Irlanda, în urma căreia multe case au fost demolate şi mulţĭ ómenĭ omorîţĭ.

Aniversarea întronării Khedivului. Diarele din Londra anunţă, că în curênd serbându se în Egipet aniversarea întronării Khedivului Abbas Hilmi-paşa, acesta va graţia pe Arabi-paşa, care se află internat în insula Ceylon. Arabi-paşa a fost ministru de rĕsboiu în 1882, când el însuşĭ a provocat şi încurajat revoluţia egiptenilor în contra strĕinilor, şi în special în contra Englesilor, revoluţiă, care a produs bombardarea Alexandriei, de către Englesĭ. Englitera, în a cărei posesiune se află insula Ceylon, va permite întórcerea lui Arabi-paşa în Egipet.

Manifestaţii socialiste în Budapesta. In Budapesta s'a ţinut Dumineca după amédĭ o întrunire socialistă, la care au participat 5000 de lucrătorĭ. Séra grupurĭ de sute de lucrătorĭ fără muncă au străbătut stradele principale ale oraşului, cerênd pâne şi lucru. Inainte de amédĭ s'au format mai multe comitete spre a împarţi pâne lucrătorilor fără muncă. Se proiectézá o mare manifestaţiă de muncă.

Regenerarea poporului român.

*Conferenţa d-lui **Dr. V. Babeş**, ţinută la Ateneul Român, Dumineca 26 Noemvrie v. 1900.*

Românii s'au născut din popóre primitive.

Popórele primitive, departe de-a fi trăit ca noi astădĭ, într'un mediu mai sufletesc şi o atmosferă morală din cele mai stricate, duceau o viaţă simplă, curată, cumpĕtată şi din acéstă causă, pe lângă faptul, că organismul, constituţia lor fisică era din cele mai puternice, dér ele mai posedau şi însuşirile cele mai frumóse.

Virtutea şi eroismul vechilor Romanĭ sunt cunoscute de lumea întrégă!

Când însĕ Romanii îşĭ schimbară felul de viaţă în lux şi destrăbălărĭ, aceste calităţĭ dispărură şi cu dênsele însu-şĭ atotputernicul stat roman.

Epoca decadenţei imperiului roman atrase după sine şi degenerarea fisică a poporului din timpul împĕraţilor Domiţian, Traian şi Aurelian:

Noi suntem urmaşii lor. Am regenerat, pentru-că în vinele nóstre mai curge viguros şi caldul sânge dacic. Apoi am degenerat şi în urmă am avut éráşĭ epocĭ de regenerare.

Astădĭ — constat cu destul regret — ne aflăm într'o stare de degenerare acută — îndeosebĭ talpa ţĕrii este apróple tótă în acest hal trist.

Cine este vinovatul? Voiŭ spune.

Numai stratele nóstre superióre sunt vinovate de degenerarea fisică a ţĕranului!

Décă am face o paralelă, proporţional cu populaţia, între numĕrul născuţilor din celelalte ţĕrĭ cu acela al nostru, vom constata, că natalitatea la noi întrece în numĕr pe celelalte, în schimb însĕ acestea au o mortalitate mai mică.

De pildă: la noi se nasc pe an 274.000 copii, în Suedia 150.000. Mortalitatea însĕ la noi e de 30 la sută, pe când în Suedia de 10 şi 5 la sută. Décă am face şi statistica Franciei, resultatul ar fi, că ea se află pe panta degenerărei. Tot asemenea constatărĭ vom face, când am paralelisa cu noi Germania, Austria, Elveţia etc.

Dér, ce e de mirat din tóte acestea, este crescerea spăimêntătóre a elementului evreesc din tóte ţĕrile, şi în special dela noi. In adevĕr mortalitatea mică şi natalitatea uriaşă a acestui element, a pus pe gândurĭ pe toţĭ marii cugetătorĭ europenĭ. La noi Evreii au ó natalitate cu mult mai superióră nouĕ, ér mortalitate pe jumĕtate. Vĕ puteţĭ închipui, ce desastru ameninţă ţéra nóstră ..... In nicĭ o ţéră din lume nu s'a vĕdut o natalitate aşa de enormă ca la Evreii din România. Pe timp ce mica nóstră populaţiă descresce şi degenerézá continuu, Evreii se înmulţesc ca nisipul.

Se nasce întrebarea: De ce Evreii cresc şi noi descrescem?

Étă din ce causă:

In Talmudul lor ei cred de o miie de-orĭ mai mult, ca noi în Evangheliă. In

acest Talmud se cuprind, înafară de pagine de ordine pur religiósă, și regulamente de ordine sanitară, de care ei fac mare cas, neabătêndu-se un moment dela îndatoririle, ce li se cer în acéstă din urmă privință.

Pentru-ce guvernele române nu întroduc în colibile țĕranilor legile și regulele nóstre sanitare? Pentru ce nu se îngrijesc sĕ caute un „*modus vivendi*“ și pentru ameliorarea sanitară a bietului țĕran român?

Pentru-că, d-lor, interesele de familiă, interesele personale, sunt mai presus de guvernanții noștri decât interesele patriei! Guvernele nóstre, — nu sciu cum se face, dér e stabilit, dau o preferință deosebită strĕinilor și veneticilor pripășițĭ la noi în țéră! Orașele n'au o tendință remarcabilă de crescere, ci tocmai contrariu. La sate e și mai rĕu! Fața de alte țĕrĭ, România este în degenerare, din punct de vedere național. Sunt și localitățĭ, unde natalitatea e mai mare și mortalitatea mai mică. Dér, acestea sunt fórte puține.

Mĕ întreb acum: Pentru-ce degenerézá rassa nóstră? N'avem noi un sol destul de fertil? Nu alimentăm și alte țĕrĭ din produsele nóstre naționale? Pentru-ce atuncĭ țĕranul nostru móre de fóme?

Póte ar face cine-va obiecția, că sătĕnul nostru e leneș și din acéstă causă....

Nu, nu admit d-lor, sĕ afirme cine-va acest neadevĕr, și sĕ susțină, că țĕranul român nu póte regenera. El presintă calitățĭ marĭ de desvoltare, tocmai prin faptul, că e muncitor și răbdător peste fire. Causa însĕ, că el degenerézá, o găsim tot în stratele superióre, carĭ nu-i dau prilegiul unei frumóse regenerărĭ. Probă e, că țĕranul român sufere de nisce bóle îngrozitóre — carĭ nu se găsesc în nicĭ un stat civilisat în proporție așa de întinsă ca la noi.

Tuberculosa, sifilisul, lepra, pelagra, rod organismul sătĕnului nostru.

Ce fac guvernele pentru ameliorarea situațiunei? Nimic, absolut nimic! Ar trebui, ca situațiunea lor economică sĕ fiă repede îndreptată, ca sĕ putem trăi ca națiă. Pentru-ca sĕ ajungem la o îmbunĕtățire a sórtei acestora — ni-ar trebui înainte de tóte un ministru al sănĕtățeĭ publice.

Crearea unui asemenea portofoliu va aduce cele mai prețióse servicii țĕrii. Un ministru al sănĕtății publice ar fi o inovațiune demnă de tótă lauda. Adăugațĭ și faptul, că puterea lui în materiă sanitară ar fi destul de mare, ca sĕ pótă realisa acea mare operă, care se numesce regenerarea poporului român.

Astădĭ, un simplu director de serviciu sanitar, ce póte sĕ facă?

Cu tótă bunăvoința, ce ar avé pentru aducerea la îndeplinire a „Regenerărei“ și cu tótă competința lui în materiă medicală, nu s'ar puté opune relei voințe și incompetinței unui ministru, care în majoritatea casurilor refusă a aproba reformele séu inovațiunile, ce un șef al serviciului sanitar ar voi sĕ facă în interesul higienei și salubrității publice.

Din acéstă causă un asemenea ministru al sănĕtății publice, se impune. El e stăpân pe voința și faptele sale. O condițiă sĕ se cérá însĕ unui asemenea ministru: sĕ fiă un om de sciință și o mână de fier! Numai astfel realisarea idealului nostru național s'ar puté îndeplini.

Avem — din pĕcate — o lege a instrucțiunei publice, relativ la higiena ce trebue sĕ învețe copiiĭ la șcólă, fórte defectuósă. Nu mai insist asupra ei, sunt convins, că d-l ministru al instrucțiunei pupublice o va rectifica într'un sens mai practic...

Trec, domnilor, acum la un alt punct al conferenței mele. E vorba încă de o causă, care provócă mortalitatea la copii.

Acésta este móșa — nu însĕ despre móșa învĕțată, care a făcut óre-șĭ carĭ studii speciale în arta mamoșiei, este vorba; ci de móșele empirice, carĭ din lipsa unei serióse practice chirurgicale, omóră în majoritatea casurilor, și pe mamă și pe copil.

O altă causă, care provócă mortalitatea la noi, în numĕr mare, este și credința séu mai bine dis superstiția unora dintre Românĭ, în babe, lécurĭ, vrăjĭ etc.

Se scie, că bóla, care seceră mai cu sémă copiiĭ la noi în țéră, este difteria. Acésta, d-lor, este una din bólele cele mai curióse. Décă copilul difteric este căutat în prima di a manifestărei acestei maladii, copilul scapă. Scapă dic, nu prin babe, ci prin injecțiunile subcutanee cu *serum antidifteritic*. Décă copilul atins de difterie, se negligézá 3—4 dile după pronunțarea ei, atuncĭ orĭ-ce ajutor devine aprópe imposibil.

La noi, casurile mortalității copiilor din causa difteriei sunt din nenorocire fórte multe. Mărturisesc, d-lor, că anul trecut, când am fost la congresul internațional medical din Paris, mĭ-a fost rușine, când confrații mei îmĭ arătau cu satisfacție „statistice admirabile“, relative la mica mortalitate a copiilor.

Eu am fost singurul desacord, în concertul celorlalțĭ colegĭ!

Sunt convins, că crearea mai multor sanatorii infantile ar fi de-o utilitate remarcabilă în statul nostru.

Vorba e, de unde luăm banii? Guvernele nu dau pentru asemenea instituții. Eforia cheltuesce anual o sumă de banĭ. Dér pentru cine credețĭ? Pentru noi? Ferésca Dumnedeu! Căutațĭ și cercetațĭ spitalele Eforiei și vețĭ constata „*de visu*“, că ele sunt pline numai de strĕinĭ.

Intr'un asemenea cas nenorocit, ar trebui sĕ intervină caritatea publică, inițiativa privată. Dér avem esemple, că atuncĭ, când caritatea publică intervine sĕ creeze o instituțiă similară cu Soc. Maternă „Leagănul“, se dă importanță mai mare luxului, decât sănĕtății copilașilor!

„Sistem nenorocit!“ „Lux ce ne omóră!“

Intre bólele, carĭ subminézá națiunea română sunt principale următórele: „Malaria, Sifilisul și Alcoolismul“.

Cum se póte preveni „Malaria?“

Etă cum se póte preveni acéstă fiorósă maladie: Se iau pur și simplu micĭ dose de sulfat de chinină. Țĕranii mor de malarie cu sutele și trebue sĕ fac aicĭ o constatare regretabilă: că fórte mulțĭ din medicii de plasă administrézá pacientului cantitățĭ marĭ de chinină și din acéstă causă îi provócă neapĕrat mórtea.

Incă o causă, care contribue la degenerarea sătenilor românĭ, este și proprietarul de moșie.

Țĕranul e victima luĭ, pentru-că în timp de nevoi când are trebuință de porumb, el îl cumpĕră dela proprietar, care îi vinde porumbul cel mai prost, find-că cel bun îl vinde în Anglia, ca sĕ servéscă de mâncare porcilor!

Natural, că sătĕnul mâncând din acel porumb stricat, se îmbolnăvesce și móre în urmă de „Pelagră“.

Ar trebui sĕ se creieze legĭ speciale pentru pedepsirea aspră a acestor proprietarĭ, carĭ îșĭ bat joc de sufletul nenorocitului sătén!

Cine ar puté însĕ sĕ vie cu asemenea rigoróse mĕsurĭ, decât numai un „ministru“, după cum am dis — „sanitar, mână de fier!“

Ca sfîrșit fac următórea suposiție: Póte că s'ar întêmpla sĕ întrebe cineva... Cine a autorisat pe D-rul Babeș sĕ vorbéscă așa?...

Eu le-așĭ rĕspunde: Iubirea mea nemărginită pentru patriă!

Ea mĕ învită, cum sĕ susțin interesele némului meu!

VARIETATE.

Albii „civiliséză“ China! E ceva ne mai inchipuit, ce au făcut Albii în China: prădile s'ar puté încă înțelege, căcĭ scim, că lăcomia omenéscă e fără de marginĭ; dér măcelurile de ómenĭ nearmațĭ, de femei și copii? dér nimicirea satelor și orașelor? dér mai ales nimicirea lucrurilor de artă și mai pe sus de tóte nimicirea bibliotecilor?

Tătarii când au năvalit în Europa încă au avut atâta pricepere, că au păstrat cu sfințeniă manuscriptele jefuite din Europa, așa că le-au putut afla acuma Rușii la Mukden; dér Albii s'au mulțumit acuma cu nimicirea cărților chinezescĭ, care umpleau 23 de sălĭ ale universității Hau-Lin din Peking! Erau 12,000 de scrierĭ și perderea pentru istoria culturei și a sciinței e peste putință de calculat.

Catalogul acelei bibliotecĭ ne arată, că erau patru despărțirĭ; 1) cărțĭ sfinte și cărțĭ clasice; 2) scrierĭ istorice; 3) scrierĭ speciale despre sciințe și meserii și 4) scrierĭ literare.

Dintre cărțile clasice numĕrăm pe următórele: I. *Ta-hio* (Invĕțătura cea mare), Scrierea lui Confucius (567—594 înain. de Chr.), prelucrare de urmașii lui. Ideia fundamentală a lucrărei e: „Legea învĕțăturei celei marĭ séu a filosofiei practice de a desvolta principiul strălucit al rațiunei și a-l aduce la lumină și de a pune țelul omenirei în desĕvêrșire“. II. *Ciung-Iung* séu calea de mijloc neschimbătóre. De un școlar al lui Confucius. Cartea vorbesce despre purtarea înțelepților și amintesce scrierile stoicilor romanĭ. III. *Lun iu*, séu convorbirĭ filosofice, convorbirile lui Confucius cu școlarii sĕi. IV. *Cartea filosofului Iengtze*, cuprinde sfaturĭ pentru tóte împrejurările vieții și satirisarea vițiilor.

Cărțĭ sfinte. I *I-King* séu cartea schimburilor. Vorbesce de arta predicerei viitorului. Sunt adause 1450 de comentare. II. *Șu-King*, séu cartea istoriei. Confucius arată întêmplările istoriei până la vécul 8-lea în. de Christos și adaugă documente însemnate. III. *Și-King*, séu cartea versurilor. O colecțiă de cântece populare adunate de Confucius. IV. *Li-Ki* séu cartea riturilor. Păstrată numai în fragmente. V. *Ciun-lin*, séu cartea primăverei și a tómnei. Tot odată lucrare istorică a lui Confucius, cuprinde cronica patriei sale Șang-tung dela 720 în. de Christos.

Cărțile de căpetenia istorice se află în partea a doua, și anume 24 despre feluritele dinastii până la dinastia Mansu, pe langă cronicĭ și memorii, 130 de cărțĭ cuprindênd documente istorice ale Chinei și ale țĕrilor vecine. E începută de Se-menang (1050 după Chr.) și merge până la 5000 în. de Chr. și urmată de Ma-tuanlin (1300 după Chr.) unul din cei mai agerĭ învĕțațĭ ai Chinei. Pentru etnologie și istoria culturei e cartea acésta de o valore nespusă.

A treia parte cuprinde scrierĭ despre morală, educațiă, învĕțătură, arta rĕsboiului, dreptul penal, crescerea vermilor de mătase, astronomiă, matematică, arta predicerei, pictură, arta scrierei, musica, tragerea cu arcul, baterea banilor, facerea cernelei, pregătirea ceaiului și despre alte lucrurĭ multe. Pe lângă asta mai erau enciclopedii ilustrate, descrierĭ de popóre, scrierĭ budhiste, scrierĭ despre secta Tao, scrierĭ despre mitologia.

Nu se scie, ce a scăpat din acéstă comóră adunată în curs de 2500 de anĭ de învĕțații Chinei.

ULTIME SCIRI.

Londra, 24 Decemvrie. Lord *Kitchener* telegrafézá din Pretoria cu data de 22 l. c.: Pecât îmĭ pot face o opiniune asupra situațiunei, cred, că înaintarea Burilor în Capland este zădărnicită. Burii nu întêmpină mare sprijin în Capland. *Dewett* se află aprópe de Senegal. *French* raportézá, că în ultimele doue dile s'a întêlnit spre sud de Magalies cu comandele lui *Beyr* și *Delarey* și urmăresce pe inimic, care a îndurat marĭ pierderĭ. Comandantul *Kreuze* cu alțĭ Burĭ au fost prinșĭ.

DIVERSE.

Eftinirea țigărilor de lux. — Din Cuba vine o veste veselă pentru sĕrmanii bogațĭ, carĭ trebuiau sĕ plătéscă atât de scump țigările de havana, de când cu rĕsboiul ispano-american. Recolta de tutun din Cuba, care tocmai a venit pe piață, se spune, că e una din cele mai bogate din câte au existat vre-odată, și se mai spune că chiar calitatea — ca urmare a necultivării terenurilor timp de mai mulțĭ anĭ — e escepțional de bună. Fața de o recoltă bună de 400.000 baloturĭ marfă medie, s'au obținut de data asta 510.000 baloturĭ de marfă de prima calitate. Valórea acestei recolte e evaluată la cifra de 17.125,000 dolarĭ. Cea mai mare parte din acéstă recoltă sĕ esportézá în Europa. In Statele-Unite se fumézá, din causa taxei vamale prea ridicate, țigările de Havana cele mai scumpe și mai próste. Mărcile fine sunt de trei orĭ mai scumpe ca în Austria și Germania. In America se face un trafic fórte însemnat cu țigărĭ fabricate acolo din tutun de Havana, dér, deși au fost adușĭ chiar lucrătorĭ specialĭ din Cuba, totușĭ țigările produse pe acéstă cale diferă în mod esențial de veritabilele Havane. In tot casul, fabricanții de dincóce și de dincolo de Ocean vor trebui sĕ renunțe la prețurile din timpul rĕsboiului, și cu timpul póte sĕ ajungem, ca fumătorilor de trabucurĭ sĕ le dea mâna a fuma havane.

Omul cel mai bogat din Australia. De present se ține în orașul Brisbane (Australia) pertractarea în afacerea rĕmasului archimilionarului Iames Tyson. Acest bogat a dus o viață, în asĕmĕnare cu milióne le lui multe ce le-a avut, fórte simplă. El îșĭ făcea budgetul lunar iérnavara cu 300 fl. și în tótă viața lui numai odată s'a întêmplat sĕ cheltuéscă 500 fl. într'o lună, lucru ce nu și-l'a putut ierta cât a trăit. S'a întêmplat uneorĭ, că a dăruit câte o sumă mai mică și pentru scopurĭ de bine-facere, acésta însĕ se făcea totdeauna pe numele unui amic al sĕu, deórece el nu voia, ca lumea sĕ-i cunóscă „dărnicia“, ca sĕ nu fiă ast-fel molestat cu rugărĭ. Spre norocirea lui, lumea într'atâta îĭ cunóscea sgârcenia, încât nimĕnui nu-i trecea prin minte sĕ-l róge de vr'un ajutor.

Literatură.

Viața și operile lui Audreiŭ Mureșianu, studiu istoric-literar de Ioan Rațiu, prof. ord. la preparandia din Blașiŭ. Prețul 2 cor.. plus porto 10 banĭ. Venitul curat al acestui op se va contribui la formarea unui fond pentru Internatul preparandìal din Blașiŭ.

*

Antropomorfisme și Antiantropomorfisme în limba română de *Nicolae Sulică*. In limba nóstră scrierile de felul acesta sunt rare și scrierea acésta a d-lui profesor la gimnasiul român din loc Nic Sulică se distinge nu numai prin conținutul sĕu bogat și sistematic, prelucrat după stricta metodă scientifică, ci și prin limbagiu séu scris la înțelesul tuturor. Autorul e cunoscut și din scrierile sale folklorice-filologice de până acum. Cartea ce anunțăm acum, se póte procura dela Tipografia A. Mureșianu cu 40 cr. séu 80 banĭ (plus 5 banĭ porto).

*

„Pe pragul mormêntului“. Sub acest titlu a apărut la tipografia „Aurora“ din Gherla nisce versurĭ funebrale de preotul *George Simu*. Aceste versurĭ de jale, pe care autorul le dedică memoriei unui binefăcĕtor al sĕu, sunt frumóse și potrivite cu deosebire pentru preoțĭ, învĕțătorĭ și cântăreții dela sate. Ele sunt clasificate, după cum spune însușĭ autorul în precuvêntare, „în *partea I*, care cuprinde cele mai multe versurĭ pentru popor, pentru acel popor, care aprópe singur îșĭ susține preoțimea și învĕțătorimea sa“, ér *partea II.* cuprinde versurĭ de jale pentru cărturarĭ. Acéstă cărticică, cuprindênd 118 pagine, costă numai 25 cr. plus 3 cr. porto și se póte procura și dela Tipografia „A. Mureșianu“.

*

Pilde și sfaturĭ pentru popor Sub acest titlu a eșit de sub tipar în Tipografia „Aurora“ din Gherla o nouă carte scrisă de d-l *Ioan Pop Reteganu*, cunoscutul nostru scriitor poporal. Cartea conține 160 pag. în format 8[0] și conține vre-o 24 de scrierĭ. carĭ cuprind diferite învĕțăturĭ pentru trebuințele țĕranilor noștri O recomandăm ca o carte fórte de folos și de petrecere pentru popor.

Proprietar: ***Dr. Aurel Mureșianu.***

Redactor responsabil: ***Traian H. Pop.***

Dela „Tipografia A. Mureşianu" din Braşov, se pot procura următórele cărţi:

Pentru pregătirea bucatelor se atrage atenţiunea familiilor române asupra folositórei cărţi întitulate: *„Bucătăresa naţională"*, carte de bucate a bucătăriei române, francese, germane, şi ungare. E tipărită la Braşov de rĕposatul librar I. C. *Hintescu* şi la compunerea ei şi-au dat concursul şi unele dame distinse şi harnice române de pe atunci. Până adî cartea a rĕmas cea mai bună şi bogată în felul sĕu. Felul bucatelor sunt înşirate tóte în ordine alfabetică după numele lor. Sunt în numĕr de vre-o 1620, ér cartea conţine peste 700 pag. format mare cuart. Limbagiul e uşor, aşa că nu-i Român care sĕ nu l pricépă. Costă numai cor. 1 60 plus 40 banî spese postale.

Scrierî economice.

Pentru economii de vite este de nepreţuit folos marele şi valorosul op **Zootechnia** sĕu **cultura generală şi specială a vitelor**, de *Dr. George Maior*, profesor de agricultură la şcóla superióră din Bucurescî. *„Zootechnia"* este partea a treia din *„Manual de agricultură"* al d-lui Maior, care a fost atât de călduros apreţiat din partea întregei presse române şi premiat şi din partea Academiei Române; ea cu prinde *779 pag. format mare* 8⁰, cu 225 figurî şi costă 8 cor. (cu posta recom. 8 cor. 50 b.

PARTEA I. a Manualului: **Agrologia** sĕu **„Agricultura generală"** 524 pag. Preţul à 5 cor., (cu posta rec. 5 cor. 50 b.)

PARTEA II. **„Fitotechnia"** sĕu **„cultura specială a plantelor"** cu 611 pag. şi 202 fig. Pr. 8 cor., (cu posta rec. 8 cor. 50 b.)

„Cartea Plugarilor" sĕu povestirî economice despre grădinărit, economia câmpului, crescerea vitelor" etc. scrisă de *Ioan Georgescu*. 90 pag. Form. 8⁰ costă 25 cr. (+ 3 cr. porto).

„Stupăritul", întocmit cu deosebire pentru popor, pentru începĕtorî şi pentru toţî iubitorii de acest ram al economiei, de *Const. Dimian*, preot în Breţcu. O carte de 154 pag. format mare 8⁰. Preţul 80 cr. (cu posta 85 cr.)

Cartea stuparilor săteni de Romul *Simu*. Cu mai multe ilustraţiunî in text. Editura Reuniunei române de agricultură din comit. Sibiiului. Preţul francat 40 cr.

Grădina de legume, de *Ioan F. Negruţiu*, profesor în Blaşiŭ. Pentru poporul nostru, scrierea d-lui prof. Negruţiu, e de cel mai mare folos practic şi, pe cât scim, în literatura nóstră de dincóce e singura scriere mai bună în acéstă materiă. Costă 25 cr. (plus 3 cr. porto).

Noţiunî de Economia Vitelor, preţiósa scriere economică a d lui *I. St. Furtuna*, ediţiunea *a treia* cu 137 ilustraţiunî şi 224 pag. Opul acesta nu se ocupă numai cu vitele, ci cu tot ce privesce bună gospodăriă, începênd dela boi, oai, oi, capre, porcî, măgarî, şi aşa pe rênd până la cel din urmă puiŭ de găină, gâscă, curcă, raţă, ba merge chiar până la ouă arătând şi acestea cum se păstrézâ, carî sunt mai bune etc. Acest op economic scris cu multă cunoscinţă de causă şi fórte bogat în cuprins, a fost premiat de Societatea centrală de agricultură din România şi e aprobat de ministeriul român al cultelor şi instrucţiunei publice pentru scólele şi pentru bibliotecile poporale. Cu 2 cor. plus 10 banî porto.)

Vinurî din póme, de *Gr. Halip* prof. Este o carte de 96 pagine, în care se dau esplicaţii şi învĕţăturî amĕnunţite asupra modului, cum este a-se face tot feliul de vin şi must din felurite póme; cum este a-se manipula vinul pentru a avé gust bun etc. Preţul 20, (cu posta 23 cr.)

Insoţirile de credit împreunate cu însoţirî de consum, de vêndare, de vierî, de lăptarî etc. Indreptare practică pentru înfiinţarea şi conducerea de astfel de însoţirî, de F. W. Raiffeinssen. *Ediţiunea a V-a*. Trad. de *Dr. A. Brote*. Editura Reuniunei rom. de agricultură din comit. Sibiiului. Conţine 227 pag. costă 80 cr. (+ porto 10).

Instrucţiunî populare despre *datorinţele şi drepturile purtătorului de dare* edate de Wilhelm Niemandz, an. 1900. Preţul cor. 1.20 plus 10 banî porto. Pentru orientare spunem, că acéstă carte e un îndreptar de o trebuinţă nespus de mare pentru toţî câţî au afacerî cu dările. Cine are cartea, n'are lipsă sĕ alerge la diferite oficiĭ pe la câţî şi mai câţî pentru sfaturî, căcî cartea-i povĕţuesce mai bine.

„Călindarul Plugarului" pe anul comun 1901,

se póte procura dela Tipografia A Mureşianu din Braşov.

„Călindarul Plugarului" întră în anul al IX-lea, cuprindênd: In *partea calendaristică*: Cronologia anului 1901, Regentul anului; Sĕrbătorile şi alte dile schimbătóre; Calculul sĕrbătorilor mai marî; Posturile etc. Urmézâ partea strict calendaristică: cele 12 lunî ale anului cu sfaturî pentru plugarî şi semnele de timp după calendarul de 100 de anî.

Urmézâ Genealogia domnitorilor; Taxele telegramelor şi postale; Competinţe de timbru şi taxe; Scala timbrelor; apoi Tĕrgurile din Ardeal, Bănat şi Ţéra unguréscă după datele oficióse îndreptate şi publicate de ministrul de comerciŭ.

In *partea literară* se găsesc bucăţî alese: Cântec (poesiă de G. Coşbuc); Ostaşilor Românî (P. Dulfu); Dorobanţul (G. Coşbuc); Crainicul primăverei (Sân-Petreanul); Testamentul lui Moş-Cârlig, schiţă de I. C. Panţu; o frumósă Poveste de pe vremea când Mântuitorul Christos umbla pe pămênt; Cuvinte înţelepte ş. a.

In *partea economică*: Lucrarea pământului; Crescerea vitelor; Hrana vitelor; Grijile de avut la hrănirea vitelor; Hrana ţĕranului şi crescerea caprelor; Puterea de nutrire a pómelor.

Economia casnică: Prăsirea curcilor; Clocirea şi crescerea puilor de găină; Conservarea ouĕlor. Urmézâ felurite *poveţe* tot din sfera economiei casnice.

In fine o interesantă istorisire despre Ciudăţeniile trăsnetului.

De astă-dată „Călindarul Plugarului" cuprinde ilustraţiunile: edificiul gimnasiului român din Braşov şi sala festivă a acestui gimnasiu.

Călindarul costă **25** cruceri sĕu **50** de banî esemplarul, (+ 5 banî porto postal.) **Vêndĕtorilor se dă rabat** cuvenit.

Cursul la bursa din Viena.

Din 24 Decemvre. n. 1900.

Renta ung. de aur 4%.	117.05
Renta de coróne ung. 4%. . . .	93.—
Impr. căil. fer. ung. în aur 4½% .	119 80
Impr. căil. fer. ung. înargint. 4½%	99.50
Oblig. căil. fer. ung. de ost I. emis.	118.—
Bonurî rurale ungare 4%	91 90
Bonurî rurale croate-slavone . . .	92.75
Impr. ung. cu premii	166.—
Losurî pentru reg. Tisei şi Seghedin	139.—
Renta de argint austr.	98.65
Renta de hârtie austr.	98.40
Renta de aur austr.	117.55
Losurî din 1860.	135.—
Acţii de-ale Băncei austro-ungară .	16.95
Acţii de-ale Băncei ung. de credit.	676.—
Acţii de-ale Băncei austr. de credit.	671.50
Napoleondorî.	19.13
Mărcî imperiale germane . . .	117.65
London vista.	240.10
Paris vista	95.75
Rente de corone austr. 4% . . .	98.60
Note italiene	90.70

Cursul pieţei Braşov.

Din 25 Decemvre. 1900.

Bancnota rom.	Cump.	18.70	Vênd.	18.80
Argint român.	Cump.	18.30	Vênd.	18.40
Napoleond'orî.	Cump.	19.—	Vênd.	19.10
Galbenî	Cump.	11.30	Vênd.	11.40
Ruble Rusescî	Cump.	127.	Vênd.	128.—
Mărcî germane	Cump.	58.50	Vênd.	—.—
Lire turcescî	Cump.	10.74	Vênd.	—.—
Scris. fonc. Albina 5%		100.—	Vênd.	101.—

ABONAMENTE LA „GAZETA TRANSILVANIEI"

Preţul abonamentului este:

Pentru Austro-Ungaria:

Pe trei lunî . . . . . . 3 fl. —
Pe şése lunî. . . . . . 6 fl. —
Pe un an . . . . . . 12 fl. —

Pentru România şi străinătate:

Pe trei lunî. . . . . . 10 fr.
Pe şése lunî . . . . . . 20 fr.
Pe un an . . . . . . 40 fr.

Abonamente la numerele cu data de Duminecă.

Pentru Austro-Ungaria:

Pe an . . . . 2 fl. —
Pe şése lunî . . . . . . 1 fl. —
Pe trei lunî . . . . . . 50 cr.

Pentru România şi străinătate:

Pe an . . . . 8 francî.
Pe şése lunî . . . . . . 4 francî.
Pe trei lunî . . . . . . 2 francî

Abonamentele se fac mai uşor şi mai repede prin **mandate postale.**

Domnii carî se vor abona din nou, sĕ binevoiéscă a scrie adresa lămurit şi a arăta şi posta ultimă.

Administraţiunea „Gazetei Transilvaniei".

„Gazeta Transilvaniei" cu numĕrul à **10 fil.** se vinde la libraria **Nic. I. Ciurcu** şi la **Eremias Nepoţii.**